

Briuselis, 2019 11 06
COM(2019) 565 final

**KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

**dėl Tarybos rekomendacijos dėl sveikatinamojo fizinio aktyvumo skatinimo įvairiuose
sektoriuose įgyvendinimo**

1. ĮVADAS IR APLINKYBĖS

2013 m. lapkričio mėn. priimtoje Tarybos rekomendacijoje dėl sveikatinamojo fizinio aktyvumo skatinimo įvairiuose sektoriuose (toliau – Tarybos rekomendacija)¹ Komisija raginama kas trejus metus teikti jos įgyvendinimo ir pridėtinės vertės ataskaitas. Pirmoji pažangos ataskaita, apimanti 2014–2016 m. laikotarpį, buvo paskelbta 2016 m. gruodžio mėn.² Ši ataskaita yra antroji, apimanti 2017–2019 m. laikotarpį.

Sportas ir fizinis aktyvumas stiprina fizinę, psichinę ir socialinę sveikatą, tačiau, remiantis 2018 m. specialia „Eurobarometro“ apklausa dėl sporto ir fizinio aktyvumo³, pernelyg daug žmonių ES nesiekia net minimalaus Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) rekomenduojamo fizinio aktyvumo lygio. Tarybos rekomendacijos tikslas – spręsti šią problemą. Dalyvavimo sporto ir fizinėje veikloje rodikliai skiriasi priklausomai nuo amžiaus, lyties, išsilavinimo lygio, socialinės ir ekonominės padėties. Skiriasi jie ir tarp šalių, o tai reiškia, kad žmonių elgesį gali paveikti nacionalinė politika ir gairės. Tarybos rekomendacijoje ES valstybės narės raginamos parengti nacionalines strategijas ir veiksmų planus, kuriais būtų skatinamas fizinis aktyvumas, įtraukiant visus susijusius sektorius, įskaitant sporto ir sveikatos sektorius, tačiau jais neapsiribojant. Dar joje valstybės narės raginamos glaudžiai bendradarbiauti tarpusavyje ir su Komisija, reguliariai keičiantis informacija ir geriausia patirtimi.

Iš šios Tarybos rekomendacijos įgyvendinimo apžvalgos matyti, kad esama teigiamų pokyčių, pavyzdžiui, priimtose keliose naujos politikos priemonės, pagerintas tarpsektorinis bendradarbiavimas nacionaliniu lygmeniu ir sustiprintas tarpvalstybinis bendradarbiavimas.

2. METODAS

Tarybos rekomendacijos priede pateikiamas 23 rodiklių sąrašas (toliau – stebėsenos sistema). Pasinaudojant šiais rodikliais stebima valstybių narių pažanga, daroma įgyvendinant sveikatinamojo fizinio aktyvumo skatinimo politiką, ir vertinamas fizinio aktyvumo lygis. Rodiklis laikomas įgyvendintu tada, kai valstybė narė pradeda taikyti politiką arba programą, kuri stebima naudojant tą rodiklį.

Tarybos rekomendacijoje kiekviena valstybė narė raginama paskirti nacionalinį sveikatinamojo fizinio aktyvumo ryšių punktą, kad stebėsenos sistemai reikalingos informacijos rinkimas būtų koordinuojamas nacionaliniu lygmeniu. Nuo tada, kai buvo pateikta pirmoji Tarybos rekomendacijos įgyvendinimo pažangos ataskaita, ryšių punktų

¹ 2013 m. lapkričio 26 d. Tarybos rekomendacija dėl sveikatinamojo fizinio aktyvumo skatinimo įvairiuose sektoriuose, OL C 354, 2013 12 4, p. 1.

² COM(2016) 768 *final*.

³ Vos du iš penkių europiečių (40 proc.) mankština arba sportuoja bent kartą per savaitę, įskaitant 7 proc. tokių, kurie tai daro reguliariai (bent penkis kartus per savaitę). Be to, beveik pusė respondentų (46 proc.) niekada nesimankština ir nesportuoja.

tinklo nariai, padedami Komisijos ir PSO, susitiko penkis kartus⁴. Per šiuos susitikimus buvo plėtojamas tarpsektorinis bendradarbiavimas, įtraukiant kitus svarbius šios srities suinteresuotuosius subjektus. Norint paskatinti fizinį aktyvumą, reikia laikytis daugiasektorio požiūrio. Visiems susijusiems sektoriams koordinuojant ir derinant veiksmus, lengviau išvengti dubliavimosi ir nenuoseklumo. Pavyzdžiui, 2018 m. spalio mėn. susitikimas Liuksemburge buvo surengtas kaip jungtinis susitikimas su Mitybos ir fizinio aktyvumo aukšto lygio darbo grupe, kuri įsteigta pagal sveikatos politiką. 2019 m. birželio mėn. Briuselyje vykusiame susitikime dalyvavo valstybių narių atstovai Mitybos ir fizinio aktyvumo aukšto lygio darbo grupėje ir Bendro žemės ūkio rinkų organizavimo komitete (vaisių, daržovių ir pieno vartojimo skatinimo mokyklose programa), kuris įsteigtas pagal žemės ūkio politiką.

Nuo tada, kai įsigaliojo Tarybos rekomendacija, Komisija bendradarbiauja su PSO, siekdama padėti valstybėms narėms ir jų ryšių punktams per programą „Erasmus+“. Duomenis, kurie yra panaudoti šioje ataskaitoje, surinko nacionaliniai ryšių punktai.

Šioje pažangos ataskaitoje taip pat atsižvelgiama į pastabas, gautas iš PSO⁵ ir Tarybos sporto darbo grupės.

3. PSO EUROPOS SVEIKATOS INFORMACIJOS PORTALAS IR SVEIKATINAMĄJĮ FIZINĮ AKTYVUMĄ SKATINANČIŲ ŠALIŲ INFORMACIJOS SUVESTINĖS

Visi stebėsenos sistemoje surinkti duomenys įtraukiami į PSO Europos sveikatos informacijos portalą⁶, kuriuo 2016 m. PSO pakeitė savo iki tol veikusią Europos mitybos, nutukimo ir fizinio aktyvumo duomenų bazę. Šis portalas suteikia galimybę visoms 53 PSO valstybėms narėms Europos regione lengvai pasinaudoti sveikatos duomenimis, informacija bei ištekliais ir, sudarydamas sąlygas politiką grįsti kokybiškesne informacija, padeda stiprinti europiečių sveikatą. Ši interaktyvi vieno langelio principu veikianti informacinė sistema suteikia galimybę vizualizuoti ir analizuoti duomenis pagal daugiau kaip 3 500 rodiklių.

Komisija glaudžiai bendradarbiavo su PSO, kad įtrauktų ES valstybių narių pateiktus duomenis į šalių fizinio aktyvumo informacijos suvestines⁷; jos buvo paskelbtos 2018 m. rugsėjo mėn. Šiose informacijos suvestinėse apibendrinama, kaip fizinio neaktyvumo problema sprendžiama politiniu lygmeniu. Taip pat parengtos teminės su sveikatos priežiūra ir švietimu susijusios fizinio aktyvumo informacijos suvestinės, kuriose

⁴ Šie susitikimai vyko 2017 m. balandžio mėn. Toledė, 2017 m. lapkričio mėn. Zagrebe, 2018 m. birželio mėn. Budapešte, 2018 m. spalio mėn. Liuksemburge ir 2019 m. birželio mėn. Briuselyje.

⁵ Žr. dotacijos susitarimo su PSO dėl fizinio aktyvumo Europos Sąjungoje skatinimo, kuriuo siekiama padėti įgyvendinti PSO visuotinį tikslą iki 2025 m. 10 proc. sumažinti fizinio neaktyvumo lygį ES valstybėse narėse, remiant Tarybos rekomendacijos ir PSO 2016–2025 m Europos fizinio aktyvumo strategijos įgyvendinimą, galutinę ataskaitą: www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0010/414298/PROMPEAU-Technical-report-final_2.pdf.

⁶ <https://gateway.euro.who.int/en/themes/obesity-physical-activity-and-nutrition/>

⁷ <http://www.euro.who.int/en/health-topics/disease-prevention/physical-activity/data-and-statistics/physical-activity-fact-sheets>

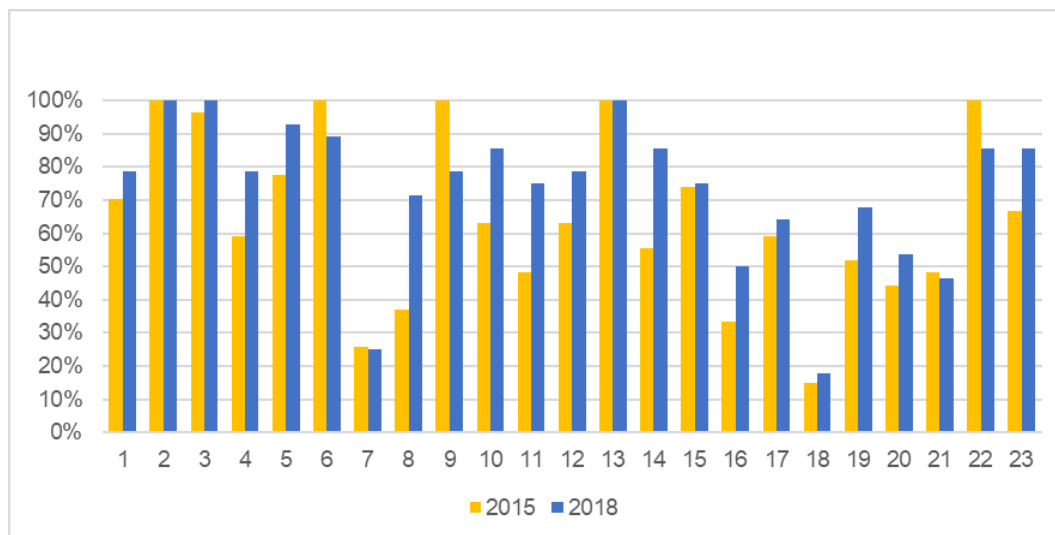
apibendrinama dabartinė fizinio aktyvumo skatinimo šiuose dviejuose sektoriuose padėtis ir pateikiama ES valstybėse narėse surinktų sėkmės istorijų bei gerosios patirties pavyzdžių. Šie sėkmingi politikos veiksmai gali paskatinti kurti ir plėtoti naujas iniciatyvas fiziniam aktyvumui šiuose sektoriuose skatinti.

4. SVEIKATINAMOJO FIZINIO AKTYVUMO POLITIKOS VYSTYMAS IR ĮGYVENDINIMAS NACIONALINIŲ LYGMENIU

Visos 28 ES valstybės narės surinko duomenis apie 23 rodiklių įgyvendinimą nacionaliniu lygmeniu. Pagal surinktus duomenis galima susidaryti išsamų vaizdą apie sveikatinamojo fizinio aktyvumo skatinimą ES.

Nuo tada, kai buvo paskelbta pirmoji ataskaita, daugėja šalių, kuriose vykdoma politika ir įgyvendinamos strategijos gyventojų grupių fiziniam aktyvumui skatinti. Dauguma šalių pateikė nacionalinių fizinio aktyvumo stebėsenos ir priežiūros sistemų duomenis. Tai nuteikia optimistiškai, nes remiantis tokiais duomenimis galima analizuoti tendencijas ir nustatyti, kokie veiksmai yra efektyvūs, o kokioms politikos priemonėms ir gyventojų grupėms dėmesio skiriama per mažai. Vilčių teikia ir tai, kad daugėja šalių, kuriose veikia nacionaliniai koordinavimo mechanizmai ir iš kelių sektorių skiriamas specialus finansavimas sveikatinamajam fiziniam aktyvumui skatinti. Tai rodo, kad vis daugiau šalių, siekdamos skatinti fizinį aktyvumą, laikosi kompleksiško, daugiasektorio požiūrio ir kad fizinio aktyvumo svarba pripažįstama vis plačiau.

Padėtis 16-os rodiklių atžvilgiu pagerėjo; 2015–2018 m. laikotarpiu 11-os iš jų įvertis padidėjo daugiau kaip 20 proc. (žr. 1 pav.). Vis dėlto tiesiogiai lyginti 2015 ir 2018 m. duomenis reikėtų atsargiai, nes taikyti kiek skirtingi apklausos metodai, naujai įsteigti ryšių punktai galėjo rinkti duomenis kitokiais būdais, be to, 2018 m. apklausoje dalyvavo daugiau valstybių narių negu 2015 m. (Graikija 2015 m. apklausoje nedalyvavo). Apie rodiklius, kuriuos 2015 m. atitiko vos kelios šalys (kaip antai 7 ir 18 rodiklius dėl gairių naudojimo), informacijos vis dar nepakanka. Suomija yra vienintelė šalis, kuri visapusiškai įvertino ir įgyvendino visus 23 stebėsenos sistemos rodiklius (žr. priedą).

1 pav. Visus 23 rodiklius atitinkančių valstybių narių skaičius

Stebėsenos sistemos rezultatų apžvalga pateikiama toliau. Išsamią informaciją apie šalis galima rasti Europos sveikatos informacijos portale⁸ ir šalių fizinio aktyvumo informacijos suvestinėse.

Nacionalines politikos rekomendacijas dėl sveikatinamojo fizinio aktyvumo parengė 22 šalys. Devyniose iš jų rekomendacijos suformuluotos remiantis tik PSO visuotinėmis rekomendacijomis dėl sveikatinamojo fizinio aktyvumo, o kitos penkios šalys rėmėsi kitomis rekomendacijomis. 10 šalių laikėsi kitų tarptautinių rekomendacijų arba taikė jų derinį.

22 šalys pranešė, kad jose veikia **nacionalinis** fizinio aktyvumo skatinimo **koordinavimo mechanizmas**. Šie mechanizmai įvairūs: nuo mažų darbo grupių, atsakingų už nacionalinio neužkrečiamųjų ligų veiksmų plano fizinio aktyvumo komponento koordinavimą, iki aukšto lygio ministrų tarybų.

Tai, kad **sveikatinamajam fiziniam aktyvumui skatinti** skiriamas specialus **finansavimas**, yra aiškus vyriausybių ir vyriausybės sektorių ryžto skatinti fizinį aktyvumą požymis. 26 šalys pranešė teikiančios specialų finansavimą sveikatinamajam fiziniam aktyvumui skatinti; didžiąją finansavimo dalį skiria sporto ir sveikatos priežiūros sektoriai.

Visos šalys pranešė įgyvendinančios bent po vieną **nacionaline koncepcija „sportas visiems“** grindžiamą politikos priemonę ar veiksmų planą fiziniam aktyvumui skatinti. Iš viso pranešta apie 148 koncepcija „sportas visiems“ grindžiamas politikos priemonės ar kitas nacionalines sveikatinamojo fizinio aktyvumo politikos priemones bei veiksmų planus. Sporto sektorius į nacionalinės fizinio aktyvumo politikos ar veiksmų planų įgyvendinimą įtraukiamas dažniausiai.

⁸ <https://gateway.euro.who.int/en/themes/obesity-physical-activity-and-nutrition/>

Septynios šalys pranešė, kad jose buvo pasinaudota **gairėmis dėl sveikatinamųjų sporto klubų**. Tokiomis gairėmis sporto klubai skatinami investuoti į su sveikata susijusią sporto veiklą ir sveikatingumą, susijusio su sporto veikla, skatinimą. Dar 10 šalių pranešė naudojančios panašias programas, gaires ar sistemas, skirtas sporto klubams ar sporto federacijoms.

24 šalys pranešė parengusios programas, skirtas **konkrečių grupių fiziniam aktyvumui skatinti**. Iš 148 politikos priemonių ir veiksmų planų sveikatinamajam fiziniam aktyvumui skatinti, apie kuriuos pranešta, 72 skirti konkrečioms grupėms. Dažniausiai šios grupės – tai nepalankioje socialinėje ir ekonominėje padėtyje atsidūrę asmenys, vyresnio amžiaus asmenys ir neįgalieji. 20 šalių pranešė apie konkrečias politikos priemones, programas ar sutaupyti leidžiančias paskatas, kuriomis siekiama išplėsti galimybes sporto infrastruktūra naudotis **palankių socialinių sąlygų neturinčioms grupėms**; 13 šalių pranešė apie bendruomenių programas, skirtas **vyresnio amžiaus asmenų** fiziniam aktyvumui skatinti.

21 šalis pranešė įgyvendinanti nacionalinę programą arba schemą, kuria siekiama skatinti **konsultavimąsi fizinio aktyvumo klausimais su sveikatos priežiūros specialistais** (kelios šalys pranešė apie vietos ar regionines schemas arba projektus, kurie dar nebuvo įgyvendinti nacionaliniu lygmeniu). Septynios šalys nurodė, kad konsultacijas fizinio aktyvumo klausimais teikusiems ar pratimus paskyrusiems žmonėms atlyginta iš nacionalinės sveikatos draudimo sistemos lėšų.

22 šalys nurodė, kad sveikatinamasis fizinis aktyvumas buvo įtrauktas į **vieno ar kelių tipų sveikatos priežiūros specialistų mokymo programą**. Visos šalys tai pasiūlė gydytojams, o 18 – taip pat fizioterapeutams, 17 – slaugytojams ir 11 – kitiems sveikatos priežiūros specialistams, kaip antai mitybos specialistams, ergoterapeutams, kineziologams ir farmacininkams.

Kalbant apie švietimo sektorių, visos valstybės narės nurodė, kad mokyklose vyksta **fizinio lavinimo** pamokos. Kiekvienoje šalyje tam skiriamų valandų skaičius nurodytas šalių informacijos suvestinėse. Šios valandos yra privalomos 21-os šalies pradinėse mokyklose ir 20-ies šalių vidurinėse mokyklose. 24 šalys nurodė bent vieną programą, kuria siekiama mokyklose skatinti fizinį aktyvumą. Dažniausiai tai (20 šalių) – popamokinės veiklos programos; 15 šalių nurodė įgyvendinančios nacionalines iniciatyvas aktyviai leisti pertraukas tarp pamokų, o 14 šalių nurodė, kad jose aktyvios pertraukėlės daromos per pamokas. 15 šalių nurodė įgyvendinančios nacionalinę aktyvaus vykimo į mokyklą programą. Sveikatinamojo fizinio aktyvumo kursus fizinio lavinimo mokytojams nurodė rengianti 21 šalis.

Penkios šalys nurodė įgyvendinusios Europos gaires dėl **laisvalaikio fiziniam aktyvumui** skirtos infrastruktūros gerinimo nacionaliniu lygmeniu. Pranešta apie įvairias susijusias nacionalines schemas ir programas, kuriomis siekiama pagerinti laisvalaikio ar rekreaciniam fiziniam aktyvumui skirtą infrastruktūrą.

15 šalių pranešė įgyvendinančios **fizinio aktyvumo darbo vietoje** skatinimo programą, 19 – aktyvaus vykimo į darbą skatinimo programas.

23 šalys pranešė apie **nacionalinę fizinio aktyvumo skatinimo kampaniją**, kurią vykdant pasitelktos kelių rūšių žiniasklaidos priemonės. Vykiant šią kampaniją 21-oje šalyje pasinaudota daugiau kaip vienos rūšies žiniasklaidos priemonėmis.

Apskritai, į 54 proc. politikos priemonių ir veiksmų planų, apie kuriuos pranešta, yra įtrauktas **ketinimas atlikti vertinimą** (2015 m. – 77 proc.).

5. FIZINIO AKTYVUMO PAPLITIMO LYGIS

Siekiant deramai orientuoti ir plėtoti tinkamą ir veiksmingą fizinio aktyvumo politiką, kuri galėtų padėti pritraukti dalyvių ir sumažinti kliūtis, svarbu aiškiai suprasti priežastis, nulemiančias aukštą fizinio neaktyvumo lygį. Remiantis duomenimis galima analizuoti tendencijas ir nustatyti, kokie veiksmai yra efektyvūs, o kokioms politikos priemonėms ir gyventojų grupėms dėmesio skiriama per mažai.

26 šalys pranešė, kad viename sektoriuje veikia bent viena fizinio aktyvumo priežiūros sistema (palyginti su 17 2015 m.), o 24 šalys nurodė, kad viena tokia sistema veikia sveikatos priežiūros sektoriuje. Palyginti atskirų šalių gyventojų grupių fizinio aktyvumo lygį sunku, nes fiziniui aktyvumui stebėti taikomi skirtingi metodai ir priemonės. 2016 m. parengtoje pirmojoje ataskaitoje nurodoma, kad įvairiomis apklausos priemonėmis gauti duomenys yra skirtingi, o kartais – prieštaringi, ir kad tai yra spręstina problema.

Tokia padėtis, kai įvairiose valstybėse narėse duomenims rinkti naudojamos skirtingos apklausos priemonės ir klausimynai, lieka nepakitusi. 21 šalis pateikė duomenis apie suaugusiųjų fizinio aktyvumo lygį, gautus atlikus nepriklausomas nacionalines apklausas. Taip pat pranešti atliekant ES apklausas gauti duomenys (penkios šalys pateikė „Eurobarometro“ duomenis apie sportą ir fizinį aktyvumą, o septynios pateikė Europos gyventojų sveikatos tyrimo (EHIS)⁹ duomenis kaip savo nacionalinius fizinio aktyvumo lygio duomenis. Duomenys apie vaikus ir paauglius daugiausia pagrįsti nacionalinėmis apklausomis arba mokyklinio amžiaus vaikų elgsenos, turinčios poveikį sveikatai, apklausa¹⁰.

Tokiomis aplinkybėmis valstybių narių bendradarbiavimas tiek sveikatinamojo fizinio aktyvumo ryšių punktu tinkle, tiek su PSO paskatino imtis pagal programą „Erasmus+“ finansuojamo projekto EUPASMOS (Europos Sąjungos fizinio aktyvumo ir sporto stebėsenos sistema)¹¹, kuriame dalyvauja 20 ES valstybių narių. Šio projekto tikslas – sukurti suderintą sporto ir fizinio aktyvumo stebėsenos sistemą plėtojant integruotą ir bendrai taikytiną metodinį procesą, taip sudarant sąlygas visose ES valstybėse narėse

⁹ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:European_health_interview_survey_%28EHIS%29

¹⁰ <http://www.hbsc.org/>

¹¹ <https://eupasmos.com/>

gauti palyginamus, aktualius ir patikimus fizinio aktyvumo ir dalyvavimo sporto veikloje duomenis. Vykdamas projektą duomenys bus surinkti, o metodika patvirtinta iki 2020 m. vidurio. Taip pat bus pateikta rekomendacijų išplėsti EHIS, kuri šiuo metu apima labai nedidelę fizinio aktyvumo sritį.

6. EUROPOS FIZINIO AKTYVUMO STATISTIKA

Tarybos rekomendacijoje Komisija raginama išnagrinėti galimybę remiantis duomenimis, surinktais pagal stebėsenos sistemą, parengti Europos fizinio aktyvumo lygio statistiką.

Fizinio aktyvumo duomenys renkami atliekant ES apklausas, daugiausia pasinaudojant EHIS; su jais susipažinti galima Eurostato svetainėje, „Eurobase“ duomenų bazės skyriuose „Sveikata“ ir „Sportas“. 2018 m. Eurostatas išleido sporto statistikai skirtą informacinį leidinį¹², kuriame pateikti fizinio aktyvumo lygio duomenys, gauti iš EHIS (2014 m. banga). Į Europos Sąjungos statistikos apie pajamas ir gyvenimo sąlygas (ES SPGS)¹³ modulį, skirtą sveikatai, taip pat įtraukti keli su fiziniu aktyvumu susiję kintamieji.

Stebėsenos sistemoje tik septynios valstybės narės, rengdamos pranešimus apie fizinio aktyvumo lygį, naudojosi iš EHIS gautais duomenimis. Suderinti EHIS su esamomis nacionalinėmis ir regioninėmis apklausomis tebėra sudėtinga, nes skiriasi tiek apklausų, tiek organizacijų, atsakingų už apklausų rengimą, tvirtinimą ir įgyvendinimą, ypač tose šalyse, kuriose vykdoma veiksminga fizinio aktyvumo ir dalyvavimo sporto veikloje stebėseną, prioritetai. Pagal dabartinį Visuomenės sveikatos statistikos pagrindų reglamentą¹⁴ trečiąją EHIS apklausą planuojama atlikti 2019 m. Tolesnės apklausos bus atliekamos pagal būsimą Reglamentą dėl integruotos Europos socialinės statistikos¹⁵. Eurostatas, kitos Komisijos tarnybos ir valstybės narės bendradarbiauja, kad susitartų dėl apklausos priemonių ir galbūt jas pagerintų.

7. VALSTYBIŲ NARIŲ TARPUSAVIO BENDRADARBIAVIMAS IR BENDRADARBIAVIMAS SU KOMISIJA SVEIKATINAMOJO FIZINIO AKTYVUMO KLAUSIMAIS

Tarybos rekomendacijoje valstybės narės raginamos glaudžiai bendradarbiauti tarpusavyje ir su Komisija siekiant skatinti sveikatinamąjį fizinį aktyvumą dalyvaujant reguliaraus keitimosi informacija ir geriausia patirtimi procese. Komisija paraginta palengvinti šiuos mainus ir padėti valstybėms narėms.

Nacionalinių ryšių punktų tinklas sudarė sąlygas naudingai keistis gerąja patirtimi ir paskatino ES bendradarbiavimą. Siekiant palengvinti keitimąsi patirtimi ir padarytomis

¹² <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-catalogues/-/KS-07-17-123>

¹³ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/microdata/european-union-statistics-on-income-and-living-conditions>

¹⁴ 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1338/2008 dėl Bendrijos statistikos apie visuomenės sveikatą ir sveikatą bei saugą darbe, OL L 354, 2008 12 31, p. 70.

¹⁵ COM(2016) 551.

išvadamis, susitikimuose buvo sistemingai pristatoma su sveikatinamojo fizinio aktyvumo skatinimu susijusi geroji patirtis. Be to, gerosios patirties pavyzdžių įtraukta į temines sveikatos ir švietimo informacijos suvestines (žr. 3 skyrių).

Komisija palankiai įvertino PSO techninę pagalbą atskiroms šalims, kuria siekta padėti joms parengti moksliskai pagrįstas fizinio aktyvumo gaires, rekomendacijas ir veiksmų gaires, skirtas įvairių sektorių fizinio aktyvumo politikai. Fizinio aktyvumo gairės parengtos vienai šaliai. Taip pat parengti du leidiniai, kuriais siekta padėti šalims parengti arba išplėtoti jų nacionalines fizinio aktyvumo gaires¹⁶.

2017–2019 m. pagal programos „Erasmus+“ sporto skyrių ES taip pat bendrai finansavo iš viso 33 bendradarbiavimo partnerystės programas ir aštuonis ne pelno Europos sporto renginius, kuriais siekta paskatinti dalyvavimą sporto ir fizinėje veikloje. Šiuose projektuose dalyvavo įvairūs aukštojo mokslo, valdžios institucijų, nevyriausybinių organizacijų ir sporto klubų suinteresuotieji subjektai iš visų 28 valstybių narių. Taip suteikta galimybė užmegzti ryšius su žmonėmis visoje ES jų vietos aplinkoje ir atkreipti dėmesį į įvairias gyventojų grupes, įskaitant vaikus, vyresnio amžiaus asmenis ir neįgaliuosius. 2017 m. gruodžio mėn. Komisija surengė grupių susitikimą tema „Dalyvavimo sporto ir fizinėje veikloje skatinimas“¹⁷, subūrusį visų susijusių projektų, kuriuos 2014–2016 m. bendrai finansavo ES kartu su kitais susijusiais suinteresuotaisiais subjektais, dalyvius, – taip siekta nustatyti politikai svarbius rezultatus ir galimą jų naudojimą pasibaigus projektų įgyvendinimo laikotarpiui.

Įgyvendindama ES bendrąją mokslinių tyrimų ir inovacijų (MTI) programą „Horizontas 2020“, Komisija remia bendro programavimo iniciatyvą „Sveika mityba – sveikas gyvenimas“ (2016–2021 m.)¹⁸. Šioje iniciatyvoje dalyvauja 26 Europos ir kitos šalys, kurių tikslas – suderinti nacionalines MTI strategijas ir finansuoti naujus mokslinius tyrimus, padedančius nustatyti ryšį tarp mitybos, fizinio aktyvumo ir sveikatos ir su gyvenimo būdu susijusių neužkrečiamųjų ligų prevencijos ar jų plitimo mažinimo. Skyrus daugiau kaip 85 mln. EUR biudžetą, jau finansuota daugiau kaip 50 projektų. Vienas iš jų – daugiau kaip 300 mokslininkų iš 13 šalių subūręs kompetencijos centras, kurio tikslas – nustatyti lemiamus mitybos ir fizinio aktyvumo veiksnius (DEDIPAC)¹⁹.

Valstybės narės ir Komisija taip pat bendradarbiauja įgyvendindamos Europos sporto savaitės iniciatyvą. Taip siekiama didinti informuotumą apie sporto ir fizinio aktyvumo naudą, nepaisant amžiaus, patirties ir fizinio pasirengimo. 2018 m. Europos sporto savaitė buvo surengta visose programos „Erasmus+“ šalyse, be to, į ją buvo įtraukti Rytų partnerystės ir Vakarų Balkanų regionai. Visuose dalyvaujančiuose regionuose ir organizacijose partnerėse buvo surengta daugiau kaip 48 000 renginių.

¹⁶ Rengiant šį tekstą dar nepublikuota.

¹⁷ https://eacea.ec.europa.eu/sites/eacea-site/files/brochureclustermeetingsport_2018_03.pdf

¹⁸ <https://www.healthydietforhealthylife.eu/>

¹⁹ <https://www.wur.nl/en/project/dedipac.htm>

Be to, 2017 m. rugsėjo mėn. už švietimą, kultūrą, jaunimo reikalus ir sportą atsakingas Komisijos narys Tiboras Navracsičius, už sveikatą ir maisto saugą atsakingas Komisijos narys Vytenis Andriukaitis ir už žemės ūkį ir kaimo plėtrą atsakingas Komisijos narys Philas Hogan, siekdami Europoje propaguoti sveiką gyvenseną, ypač tarp vaikų, inicijavo Tartu raginimą rinktis sveiką gyvenseną. Praėjus dvejiems metams iš pirmųjų rezultatų matyti, kad Komisija, spręsdama nesveikos mitybos ir fizinio neaktyvumo problemą, dabar panaudoja daugiau lėšų, labiau didina informuotumą ir surenka daugiau žinių nei prieš dvejus metus.

Pagaliau Komisija yra įsipareigojusi padėti vietos ir regionų valdžios institucijoms propaguoti sportą ir sveiką gyvenseną, nes jos yra arčiausiai žmonių. Pavyzdžiui, 2018 m. Komisija pradėjo įgyvendinti iniciatyvą SHARE („Sporto centras: Europos regioninės plėtros aljansas“, angl. *SportHub: Alliance for regional development in Europe*)²⁰, kuria pabrėžiamas sporto vaidmuo vystant regioninę ekonomiką.

8. TARYBOS REKOMENDACIJOS PRIDĖTINĖS VERTĖS VERTINIMAS

Tarybos rekomendacijoje ES valstybės narės skatinamos spręsti fizinio neaktyvumo problemą įgyvendinant viešąją politiką. Iš visų 148 politikos priemonių ir veiksmų planų, apie kuriuos pranešė ES valstybės narės, visuose su sveikatinamojo fizinio aktyvumo skatinimu susijusiuose sektoriuose (per pirmąjį ataskaitinį laikotarpį buvo pranešta apie 152), 89 buvo priimti po to, kai 2013 m. lapkričio mėn. buvo priimta Tarybos rekomendacija. PSO 2016–2025 m. Europos regiono fizinio aktyvumo strategijoje išdėstyta papildomų paskatų ES valstybėms narėms imtis veiksmų.

Išlaikyti ir stiprinti sveikatinamojo fizinio aktyvumo ryšių punktų tinklą – pagrindinis Tarybos rekomendacijos elementas. ES valstybių narių atstovai reguliariai susitinka aptarti naujų tendencijų, turimų mokslinių duomenų ir naujovių sveikatinamojo fizinio aktyvumo srityje ir apie visa tai sužinoti. Todėl jie nuolat gerai informuoti apie tai, kaip skatinti sveikatinamąjį fizinį aktyvumą savo šalyse, ir pabrėžti jo svarbą. Be to, kad ryšių punktų tinklas yra naudingas keičiantis gerą patirtimi (ne tik dalyvaujant pagal planą rengiamuose posėdžiuose), iš duomenų, kuriuos jie surenka pagal stebėsenos sistemą, galima susidaryti patikimą vaizdą apie sveikatinamojo fizinio aktyvumo srities politikos ir veiksmų įgyvendinimą visoje ES.

Vertinant politikos ir veiksmų planų poveikį ir veiksmingumą nacionaliniu lygmeniu, labai svarbu naudoti vertinimo planus. Nepaisant to, tokie planai buvo numatyti tik 80-yje iš 148 politikos priemonių arba veiksmų planų, apie kuriuos pranešta. Taip pat nebuvo pateikta jokios sisteminės informacijos apie tai, ar šie vertinimai buvo faktiškai atlikti. Per kitą stebėsenos etapą į tai turėtų būti atsižvelgta.

Apskritai ryšių punktų indėlis į stebėsenos sistemą buvo labai geras. Kalbant apie būsimus duomenų rinkimo etapus, apklausos priemonę galima toliau tobulinti, kad būtų kuo mažiau galimybių interpretuoti, taip pat kad būtų galima palyginti skirtingų šalių

²⁰ https://ec.europa.eu/sport/policy/economy/share_en

duomenis ir išvengti situacijų, kai pasikeitus šalies ryšių punktui pradedami taikyti kitokie ataskaitų teikimo metodai.

Įgyvendinant Tarybos rekomendaciją, struktūrinis bendradarbiavimas su PSO Europos regiono biuru buvo naudingas abiem pusėms ir praverė tiek vykdant jungtinę sklaidos veiklą, tiek tobulinant PSO Europos sveikatos informacijos portalą. Ypač svarbu tai, kad ryšių punktam ir Komisijos, ir PSO Europos regiono biuro teikiama parama buvo naudinga.

Tarybos sporto darbo grupė Komisijai pateikė teigiamų atsiliepimų, o šalių fizinio aktyvumo informacijos suvestinės buvo įvertintos kaip naudingos arba labai naudingos. Vertingiausia šio proceso dalis buvo darbas, kurį bendromis pastangomis nacionaliniu lygmeniu atliko įvairūs sektoriai. Taip pat nuspręsta, kad ryšių punktų susitikimai yra labai naudingi gerinant tarpsektorinį ir tarpvalstybinį bendradarbiavimą ir gilinant diskusijas. Teigiama, kad teminės švietimo ir sveikatos informacijos suvestinės buvo labai naudingos ir turėtų būti vėl rengiamos ateityje, galbūt sukuriant panašias informacijos suvestines kitiems sektoriams, pavyzdžiui, transporto, miestų planavimo, fizinio aktyvumo darbo vietoje, socialinės apsaugos (vyresnio amžiaus asmenų) ar turizmo sektoriams. Teminiai susitikimai galėtų būti rengiami miestų planavimo ir fizinio aktyvumo sektoriuose.

9. IŠVADOS

Iš šios 2017–2019 m. Tarybos rekomendacijos įgyvendinimo apžvalgos matyti, kad esama teigiamų pokyčių. Priimtos kelios naujos politikos priemonės. Kalbant apie pažangą, labiausiai padaugėjo šalių, kuriose įgyvendinamos nacionalinės sveikatos priežiūros specialistų teikiamų konsultacijų fizinio aktyvumo ir pratimų skyrimo klausimais programos ir nacionalinės fizinio aktyvumo mokyklose bei aktyvaus vykimo į mokyklą programos. Be to, daugiau šalių pranešė apie programas, kuriomis siekiama išplėsti galimybes sporto ar rekreacinei infrastruktūra naudotis palankių socialinių sąlygų neturinčioms grupėms, o tai rodo, kad fizinio aktyvumo galimybių nelygybė vis labiau pripažįstama. *Komisija ragina ES valstybes nares ir toliau savo nacionalinėse programose daugiau dėmesio skirti vaikams ir jaunimui ir reguliariai teikti informaciją apie dedamas pastangas.*

Toliau gerėjo tarpsektorinis bendradarbiavimas nacionaliniu lygmeniu, o iš ryšių punktų susiformavo stiprus ir naudingas tarpvalstybinio bendradarbiavimo tinklas. *Komisija ragina ES valstybes nares ir toliau dalytis gerąja patirtimi ir bendradarbiauti įgyvendinant susijusias iniciatyvas.*

Iš surinktų duomenų matyti, kad gyventojų fizinio aktyvumo lygis tebėra pernelyg žemas. Kadangi siekiant skatinti politikos formavimą labai svarbu turėti patikimus duomenis, skirtingomis apklausos priemonėmis gaunamų prieštaringų duomenų skelbimo klausimas tebėra sprendtinas. *Komisija palankiai vertina ES valstybių narių pastangas gerinti sveikatinamojo fizinio aktyvumo stebėseną ir priežiūrą ir pažymi, kad jas reikia tęsti.*

Nuo tada, kai Tarybos rekomendacija buvo pradėta įgyvendinti, sveikatinamojo fizinio aktyvumo skatinimo ir stebėsenos srityje ES valstybėse narėse pastebima pažanga, tačiau ir toliau bus naudinga nuolat teikiama parama. *Komisija toliau bendradarbiaus su PSO, kad padėtų ES valstybėms narėms tokiose srityse kaip rodiklių kūrimas, duomenų rinkimo metodai, gerosios patirties sklaida ir mainai, pajėgumų stiprinimo priemonės ir politikos vystymas.*

Kitą Tarybos rekomendacijos įgyvendinimo ataskaitą Komisija pateiks po trejų metų. Prieš Komisijai pradedant ją ruošti, bus surengtas naujas duomenų rinkimo pagal stebėsenos sistemą etapas ir išleistas trečiasis šalių informacijos suvestinių leidimas; prie jų galbūt bus pridamos teminės sektorių informacijos suvestinės.

Tai, ar reikia atnaujinti Tarybos rekomendaciją, visų pirma patobulinti stebėsenos sistemą ir rodiklius, būtų galima įvertinti kitoje ataskaitoje.

Priedas. 23 rodiklių įgyvendinimas valstybėse narėse

Šalis	Rodiklis01	Rodiklis02	Rodiklis03	Rodiklis04	Rodiklis05	Rodiklis06	Rodiklis07	Rodiklis08	Rodiklis09	Rodiklis10	Rodiklis11	Rodiklis12	Rodiklis13	Rodiklis14	Rodiklis15	Rodiklis16	Rodiklis17	Rodiklis18	Rodiklis19	Rodiklis20	Rodiklis21	Rodiklis22	Rodiklis23	Iš viso (šalies)
Austrija	1	1	1	0	0	1	0	0	1	0	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	16
Belgija	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	21
Bulgarija	0	1	1	0	1	1	1	0	1	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	11
Kroatija	0	1	1	0	1	1	0	0	1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	9
Kipras	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	6
Čekija	0	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	0	0	1	0	1	1	0	16
Danija	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	18
Estija	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	0	1	1	0	1	0	1	1	0	0	1	1	1	16
Suomija	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	23
Prancūzija	1	1	1	1	1	1	0	0	1	0	1	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	1	1	14
Vokietija	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	21
Vengrija	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	20
Airija	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0	19
Italija	1	1	1	0	0	1	1	1	1	0	0	0	1	1	0	1	1	1	0	0	0	1	0	12
Latvija	1	1	1	0	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	14
Lietuva	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	13
Liuksemburgas	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	0	0	1	1	0	0	1	0	1	0	1	1	1	15
Malta	1	1	1	1	1	1	0	0	1	0	1	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	1	1	15
Nyderlandai	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	0	1	1	0	0	0	1	0	1	1	0	1	0	14
Lenkija	0	1	1	0	1	1	0	0	1	1	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1	12
Portugalija	0	1	1	1	1	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	8
Rumunija	0	1	1	1	0	1	0	0	1	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	10
Slovakija	0	1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	1	9
Slovėnija	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	1	1	1	1	20
Ispanija	1	1	1	1	0	1	0	0	1	1	1	0	1	1	1	0	1	0	0	1	1	1	1	16
Švedija	1	1	1	0	1	1	0	0	1	1	1	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0	13
Jungtinė Karalystė	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	21
Iš viso	19	27	26	16	21	27	7	10	27	17	13	17	27	15	20	9	16	4	14	12	13	27	18	

2 pav. 2015 m.

Šalis	Rodiklis01	Rodiklis02	Rodiklis03	Rodiklis04	Rodiklis05	Rodiklis06	Rodiklis07	Rodiklis08	Rodiklis09	Rodiklis10	Rodiklis11	Rodiklis12	Rodiklis13	Rodiklis14	Rodiklis15	Rodiklis16	Rodiklis17	Rodiklis18	Rodiklis19	Rodiklis20	Rodiklis21	Rodiklis22
Austrija	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0
Belgija	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1
Bulgarija	0	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1
Kroatija	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	0	1	0	0	1	1	0	1
Kipras	0	1	1	1	1	1	0	0	1	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	1	0
Čekija	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0
Danija	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1
Estija	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1
Suomija	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Prancūzija	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	1	0	1	0	0	1
Vokietija	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1
Graikija	1	1	1	0	0	1	0	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1
Vengrija	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	0	1	1	0	1	0	0	1	0	1	1
Airija	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1
Italija	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	0	1	1	0	0	0	0	1
Latvija	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	1
Lietuva	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1
Liuksemburgas	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	0	0	1	1	0	1	1	0	1	0	1	1
Malta	0	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	1
Nyderlandai	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	1	1
Lenkija	0	1	1	0	1	1	0	0	1	0	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0
Portugalija	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	1
Rumunija	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	1	1
Slovakija	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	1	0	1	0	0	1	1	0	1	0	0	0
Slovėnija	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	1	0	1
Ispanija	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	0	1	1	1
Švedija	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Jungtinė Karalystė	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1
Iš viso	2	28	28	22	26	28	6	20	25	24	21	22	28	24	21	16	18	5	17	15	14	24

3 pav. 2018 m.